

Vliv znalostí a dovedností žáků v jiných oblastech na jejich finanční gramotnost

DOVEDNOSTI V OBLASTI NUMERICKÉ GRAMOTNOSTI

138. Určité dovednosti v oblasti numerické (či matematické) gramotnosti jsou považovány za nezbytnou podmínku finanční gramotnosti. Huston (2010) uvádí, že „pokud má jedinec mezery v početních dovednostech, pak se tyto nedostatky dozajista promítnou i do jeho finanční gramotnosti. Do jisté míry však mohou být tyto nedostatky kompenzovány dostupnými pomůckami (např. kalkulačkou) a proto je při měření finanční gramotnosti vhodnější sbírat informace, které se přímo zabývají problematikou správného hospodařením s osobními financemi, než se zaměřovat na početní dovednosti“. Z těchto důvodů je běžné zařazovat do šetření finanční gramotnosti úlohy, které vyžadují jisté schopnosti z oblasti matematické gramotnosti, avšak v rámci celého měření není tato matematická složka v popředí zájmu. Lusardi a kol. (2010) uvedli, že v Národní longitudinální studii mladých lidí (National Longitudinal Survey of Youth) provedené v roce 1997 v USA byly identifikovány tři otázky z oblasti finanční gramotnosti, které „dobře postihly rozdíl mezi méně a více vzdělanými respondenty“. Dvě z těchto tří otázek, zaměřené na úrokové sazby a inflaci, vyžadovaly některé základní dovednosti v oblasti matematické gramotnosti. Pro některé oblasti finanční gramotnosti je proto samozřejmostí určitá matematická zručnost, do které patří číselná představivost, osvojení si rozmanitých způsobů číselného vyjádření, schopnost počítání z paměti a také odhadování a posuzování, zda jsou získané početní výsledky možné.

139. Na druhou stranu existují rozsáhlé oblasti, kde se obsah matematické gramotnosti a finanční gramotnosti vzájemně neprotíná. V rámci matematické gramotnosti v šetření PISA 2012 jsou rozlišovány čtyři tematické okruhy: *změna a vztahy, prostor a tvar, kvantita a neurčitost*. Z nich pak pouze *kvantita* přímo souvisí s obsahem finanční gramotnosti. Zatímco v rámci jedné z oblastí matematické gramotnosti, *neurčitosti*, je po žácích požadováno, aby použili své znalosti o výpočtu pravděpodobnosti a znalosti z oblasti statistiky, při hodnocení finanční gramotnosti v šetření PISA je v rámci tematické oblasti *riziko a výnos* po žácích vyžadováno pouze porozumění parametrům určité situace či vlastností produktu, který je spojen s rizikem či výnosem. Jde o obecné posouzení (bez výpočtů), jakým způsobem může být finanční prosperita ovlivněna náhodnou událostí, a o určité povědomí o existujících produktech a možných opatřeních, kterými se lze chránit před ztrátou. Při hodnocení finanční gramotnosti mohou být výše uvedené dovednosti, které v sobě obsahují kvantitativní složku, zakomponovány do problémů, jejichž řešení si však žádá více znalostí z oblasti financí, než kolik bychom mohli očekávat u hodnocení matematické gramotnosti. Vědomosti z oblasti finančních záležitostí a schopnost uplatnit tyto své znalosti a uvažování ve finančních souvislostech (bez jakéhokoliv specificky matematického obsahu) jsou pak charakteristické pro všechny čtyři obsahové okruhy finanční gramotnosti: *peníze a transakce, plánování a správa financí, riziko a výnos a finanční prostředí*. Obrázek 2 znázorňuje vztah mezi obsahem matematické a finanční gramotnosti v šetření PISA.

Obrázek 2: Vztah mezi obsahem finanční a matematické gramotnosti v šetření PISA